

Баворовська Олена,

Хмельницька обласна універсальна
наукова бібліотека,
заступник директора з питань
внутрішньобібліотечної роботи,
м. Хмельницький

**«ВІКІПЕДІЯ» ЯК СУЧАСНА ПЛАТФОРМА
ДЛЯ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ
(на прикладі Хмельницької ОУНБ)**

В умовах російської агресії проти України краєзнавча діяльність бібліотек набуває особливого значення та змісту, стаючи дієвим інструментом консолідації суспільства, захисту історичної правди та збереження національної пам'яті. Через створення електронних баз даних, оцифрування рідкісних видань та інтеграцію локальних знань у світову глобальну мережу, бібліотека перетворюється на цифровий хаб регіональної ідентичності, забезпечуючи безперервний доступ до унікальної інформації у форматі 24/7.

Найефективнішим інструментом інтеграції краєзнавчої інформації у світовий простір сьогодні є загальнодоступна вільна багатомовна онлайн-енциклопедія «Вікіпедія», як потужна глобальна платформа для репрезентації регіональної історії та культури. Завдяки своєму колосальному обсягу та відкритому характеру вона створює безпрецедентні можливості для виходу краєзнавчих досліджень на світову арену.

Співпраця з ГО «Вікімедіа Україна» та практичний досвід наповнення Вікіпедії краєзнавчим контентом для Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки розпочалися у 2014 році з участі у конкурсі «WikiDay» (програма «Бібліоміст»). За результатами цієї ініціативи бібліотека стала переможцем у номінації «За створення найкращих умов для проведення заходів WikiDay», а п'ять авторів-учасників від закладу здобули перемогу в категорії «Найкраща Wiki-стаття». Ці перші успіхи підтвердили, що саме такий формат відкритості дозволяє ефективно масштабувати локальні дослідження до глобального рівня. Вагомим результатом участі стало створення низки змістовних статей, що розкрили багатогранність нашого краю. Персональний внесок авторів-переможців збагатив Вікіпедію знаннями про: діяльність голови обласного відділення Українського геральдичного товариства Валентина Ільїнського; поета, члена НСП України Віталія Міхалевського; знакові місця регіону: про пам'ятку садово-паркового мистецтва – «Антонінський парк»; історію легендарного ресторану «Слон» – двоповерхову споруду, що була центром світського життя Проскурова у першій половині ХХ століття; колектив «Хмельницькі мажоретки «Альфа» та події «Хмельницький сільськогосподарський ярмарок» [1, с. 98-99].

Відтоді бібліотека перетворилася на активний осередок вікіруху в регіоні, системно долучаючись до всеукраїнських вікіфлешмобів, вікімарафонів, віکیدнів та тематичних конкурсів від ГО «Вікімедіа Україна». Важливим вектором роботи стали авторські «Віківишколи» та майстеркласи з редагування статей, завдяки яким бібліотека навчає читачів не лише споживати інформацію, а й ставати співавторами найбільшої у світі цифрової енциклопедії.

Дієвим механізмом популяризації локальної історії став цикл ініціатив від ГО «Вікімедіа Україна» «Культурна спадщина та видатні постаті краю». Участь бібліотеки у цих заходах дозволила сфокусувати увагу на персоналіях, чий імена тривалий час залишалися в тіні або були недостатньо висвітлені у цифровому просторі. Завдяки опрацюванню унікальних краєзнавчих фондів, біографічних довідок та архівних джерел, бібліотекарі та залучені користувачі створили низку ґрунтовних статей про видатних подолян: науковців, письменників, митців, медиків, громадських діячів; культурні та сакральні пам'ятки. Зокрема написано статті про Адамського В. Р., Власова В. В., Грипас Н. Я., Матвіюка К. І., низку статей про культурні пам'ятки Хмельниччини: Садиба Патона, Особняк Шильмана та ін. Цей конкурс став не просто змаганням, а формою цифрового вшанування пам'яті про людей, які формували та продовжують формувати інтелектуальне та культурне обличчя нашого регіону, роблячи їхні життєписи доступними для всього світу [1, с. 99-100; 2].

Окреме місце у цій діяльності посідає участь фахівців книгозбірні у щорічній міжнародній кампанії #1Lib1Ref (один бібліотекар – одне посилання). Ця ініціатива закликає бібліотекарів усього світу додати хоча б одне авторитетне посилання на джерело у статтю Вікіпедії, яка цього потребує. Для Хмельницької ОУНБ участь у цій акції стала інструментом боротьби з дезінформацією та способом підтвердження надійності краєзнавчого контенту через посилання на унікальні видання з наших фондів. Таким чином, ми не лише створюємо тексти, а й виступаємо гарантами академічної доброчесності у цифровому просторі. Кожне посилання на джерело у статті Вікіпедії – це прямий шлях читача до фондів бібліотеки або її електронного каталогу, що перетворює вільну енциклопедію на ефективний інструмент популяризації першоджерел та залучення нових користувачів до наукового пошуку [1, с. 101].

Логічним продовженням багаторічної роботи став організований у 2025 році Обласний конкурс публічних бібліотек Хмельниччини «Бібліотеки та Вікіпедія» спільно з ГО «Вікімедіа Україна». Метою конкурсу було виявлення та популяризація найкращого досвіду публічних бібліотек області зі створення та редагування україномовного контенту. Ця ініціатива стимулювала бібліотекарів ефективніше поєднувати потенціал традиційних фондів із сучасними інтернет-технологіями, що сприяло активному оприлюдненню краєзнавчої інформації про видатних постатей та пам'ятки Хмельниччини. Результати конкурсу

підтвердили ефективність перетворення бібліотек на активних учасників глобального інформаційного простору, де професійна компетенція фахівців стає запорукою створення якісного та достовірного електронного ресурсу про наш край. Відзначено бібліотекарів-переможців у номінаціях *«Краща новостворена стаття публічних бібліотек Хмельниччини у Вікіпедії»*: Алла Глива (бібліотека-філія № 11 Централізованої бібліотечної системи Хмельницької міської територіальної громади); Тетяна Внучкова (Центральна публічна бібліотека КЗ «Публічна бібліотека Нетішинської міської територіальної громади»); *«Найактивніший редактор Вікіпедії»*: Алла Глива (бібліотека-філія № 11 Централізованої бібліотечної системи Хмельницької міської територіальної громади); Тетяна Внучкова (Центральна публічна бібліотека КЗ «Публічна бібліотека Нетішинської міської територіальної громади»); *«Найактивніша бібліотечна спільнота громади Хмельниччини у Вікіпедії» (за кількістю новостворених статей)*: Центральна бібліотека Полонської міської ради та бібліотека-філія № 11 Централізованої бібліотечної системи Хмельницької міської територіальної громади [3, с. 42-43].

Послідовна діяльність бібліотеки у вікіпросторі – це не лише наповнення вільної енциклопедії фактами, а й стратегічне формування цифрового коду Хмельниччини. Інтеграція традиційних бібліотечних ресурсів у Вікіпедію перетворює бібліотеку на активного учасника процесу забезпечення інформаційної безпеки, де кожне верифіковане посилання стає надійним засобом захисту національної пам'яті.

Партнерство з ГО «Вікімедіа Україна» та системна робота з наповнення Вікіпедії доводить, що сучасна бібліотека – це відкритий осередок знань, який виходить за межі власних стін для активної популяризації фондів та залучення громади. Цей процес базується на трьох ключових етапах: використання авторитетних джерел для верифікації знань стає фундаментом для створення якісного контенту; розвиток інформаційної та цифрової грамотності користувачів дозволяє бібліотеці стати центром інтелектуального зростання громади та основний – забезпечення цифрової присутності регіону в сучасному просторі робить локальну історію видимою для всього світу.

Завдяки такому підходу бібліотека не лише зберігає минуле, а й активно формує сучасний літопис: ми повертаємо у науковий обіг імена забутих земляків та водночас закарбовуємо здобутки сучасників, трансформуючи історію та сьогодення у доступний глобальний цифровий ресурс.

Список джерел:

1. Баворовська О. О. Краєзнавство Хмельниччини на сторінках «Вікіпедії»: досвід Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки. *Хмельницька ОУНБ у двох*

століттях: документи і матеріали : (до 120-річчя з часу заснування бібліотеки). Житомир : Бук-Друк, 2021. С. 98–104.

2. Культурна спадщина та видатні постаті краю : [офіц. вебсайт]. *Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека*. URL: http://ounb.km.ua/news/2018/2018_03_20_1/2018_03_20_1.php (дата звернення: 12.05.2026).

3. Науково-дослідна діяльність. *Звіт Хмельницької ОУНБ за 2025 рік*. Хмельницький, 2026. С. 42–43.